

405.580

ALOIS ZBAVITEL

ZIKMUND TRNKA [†]

hrdina domácího odboje

†

1935

Nákladem vlastním — Vytiskl Pokorný a spol. v Brně

082280

X - 405580

MZK-UK Brno

2619211797

Zikmund Trnka.

Pravdu měli němečtí poslanci ve vídeňském parlamentě, když si stěžovali za světové války na chování Čechů. V dotazu poslanců dr. Schürffa, Golla, Hartla, dr. z Langenhahn, Knirsche, Wolfa a soudruhů k min. předsedovi a min. zemské obrany, týkajícím se chování Čechů za světové války, ve 49. schůzi XXII. zasedání poslanecké sněmovny ve Vídni dne 5. prosince 1917 čteme tato slova: »Z učitelů padlo z německého území Čech 102, kdežto z Čech i Moravy dohromady padlo jen 77 českých učitelů, ač celkový počet českých učitelů daleko přesahuje počet německých učitelů.«

Opakuji: pravdu měli... **Na rakouské frontě nebylo místa pro českého učitele.** Na rakouské frontě mohl být český učitel udržen jen hrubým násilím. Právě místo českého učitele bylo jinde, na jiné frontě...

Český učitel kráčet vždy poctivě a neohrožené v čele duševního a mravního pokroku svého národa. Byl vždy a všude dobrým pastýřem milovaného lidu a odhodlaným bojovníkem proti všemu, co zastavovalo cestu českých hlav a srdcí k světlému. **Všechny ideály, které byly v minulosti největší ozdobou charakteru českého národa, nalézaly úrodnou půdu především v duši národního učitele.** Po svědomitém plnění všech svých školních povinností

ností nedopřával si český učitel za rakouského jha ani nejmenšího oddechu. Přicházel obětavě mezi lid, poučoval, povzbuzoval, osvětloval, vedl, vychovával, duchovně a mravně posilňoval, revolučně val mozky a srdce, aby lidovou výchovou zachránil ovoce své školské práce, aby i ve starší generaci udržoval svatý oheň národního a mravního idealismu.

Když vypukla světová válka, věděl český učitel hned, kde jest jeho pravé místo. Poctivé české svědomí ukázalo mu cestu do tábora bojovníků proti centrálním mocnostem, do říše apoštolů práva, demokracie a sociální spravedlnosti. V rakouské armádě, kde byl jen násilně držen bodáky, vykonával pasivní resistenci. Když se mu však naskytla příležitost, přehl za hranice, aby obrátil zbraň proti odvěkým vrahům svého národa. Našel se však mezi českými učiteli i hrdina, který nedovedl v kabátě císařského vojáka vůbec vydržeti a měl tolik odvahy, že v době, kdy rakouská válečná justice ve své brutalitě přímo kulminovala, odhodil zbraň a podstoupil raději mučednickou smrt, **aby vlastním příkladem upozornil celý český svět na nutnost domácího odboje proti Rakousku.** Tímto hrdinou byl učitel **ZIKMUND TRNKA** ze Slavíkovice.

Všimněme si jeho životní dráhy!

Zikmund Trnka narodil se dne 4. května 1889 ve Slavíkovících, kde byl jeho otec rolníkem. V Trnkově rodině bylo pět dětí: mimo Zikmunda syn Tomáš a tři děvčata (Marie, Anžka a Verunka). Ve svém rodišti navštěvoval Zikmund v letech 1895—1900 školu obecnou. V letech 1900—1903 byl žákem měšťanské školy ve Slavkovic. Když šlo o volbu povolání, naléhal Zikmund na svého otce, aby mu dovolil věnovati se učitelství, které mu bylo velikým ideálem. Otec se dlouho rozmýšlel a psal o radu svému bratru do Vídně, který tam byl inspektorem Sever-

ní dráhy. Praktický strýc radil, aby Zikmund šel na dva roky do některé továrny vyučiti se zámečnictví, a slíbil, že mu potom pomůže svým vlivem k výhodnému místu strojevodoucího rychlíků, kteří byli v té době velmi dobře placeni. **Zikmundovi však neimponovaly peníze. Hořel láskou k učitelskému povolání a nedal se žádnou vyhlídkou na dobré materiální postavení odvrátiti od svého úmyslu.** Otec proto povolil a tak bylo rozhodnuto, že Zikmund bude učitelem.

Pro učitelské studium byl zvolen Příbor. Ponevadž však hoch neměl ještě předepsaných 15 let, opakoval v r. 1903/4 III. třídu měšťanské školy v Příboře. V letech 1904—1908 vzdělával se na příborském učitelském ústavě, kde měl po celá čtyři léta za třídního profesora znamenitého pedagoga Jana Netolického. Ředitelem ústavu byl v té době Hladík a po něm Berák.

Trnka bydlel 4 roky u zahradníka Sevely na Sarkandrově ul. č. 71 a poslední rok u řezníka Kirschbama na náměstí. Od svých spolužáků lišil se podstatně mímostí, zádušností, hloubavostí a — přímostí. Nedovedl se přetvařovati, byl hodně svůj, byl vyhraněnou individualitou, což se stalo příčinou jeho těžkých životních osudů. Vynikal národní hrdostí. Čítával »Čas« a »Obzor«, miloval Havlička a nenáviděl Rakousko, které se tak těžce prohřešovalo na českém národě.

Po absolvování učitelského ústavu byl Trnka od 16. září 1908 do 31. srpna 1909 učitelem v Ličechu a potom až do 14. července 1910 v Čichovicích, kde ho potkal veliký úder životní.

V tomto kulturně tehdy zanedbaném prostředí ublížil si mladý pokrokový učitel už tím, že měl ve svém bytě bustu Mistra Jana Husa a že odsuzoval politiku kněží, kteří se v boji o politickou moc opírají o svátost oláňmi. **Trnka nedovedl se mravně rozpoltiti, aby měl jednu tvář pro svůj**

vnitřní život a druhou pro veřejnost. Jsa si dobře vědom, že v každém slově a v každém kroku národního učitele před tváří žáků i veřejnosti je moment výchovný, mluvil vždy tak, jak myslil, a jednal tak, jak mluvil.

Osudnými staly se mu dva rozhovory o Kristu: první dne 23. června 1909 na svatebním veselí dcery Antonína Šimara, mlynáře v Lidečku, se svatebčany a druhý s manžely Janem a Marií Brhelovými za jízdy vlakem od Záhořovic do Bilnice-Broumova dne 29. června 1909. K tomu se přidružil ještě jiný případ: Když byl Trnka dne 17. dubna 1910 na kůru v kostele ve Valašských Kloboukách, přiběhl za ním do kostela jeho pes, kterého nemohl odvésti, poněvadž byl kůr lidmi přeplněn. A tyto tři případy byly podnětem k udání. Dne 11. července 1910 podalo c. k. státní zastupitelství v Uh. Hradisti žalobu podle §§ 90, 207 a 208 tr. ř. Žalovalo učitele Zikmunda Trnku, že na svatebním veselí a ve vlaku řeční o Bohu se rouhal, že mimo to ve vlaku veřejně a před více lidmi učení římskokatolické církve se posmíval a je snížiti hledelem a konečně že se v kostele ve Valašských Kloboukách dopustil zločinu porušení náboženství ve smyslu § 122 tr. z. a přechinu proti veřejnému pokoji a řádu ve smyslu § 303 I, III. tr. z., čímž to trestných dle § 124 tr. z. s ohledem na ustanovení § 35 tr. z.

To byla za rakouského režimu pro českého člověka velmi nebezpečná věc. Trnka velmi mnoho o podstatě obvinění přemýšlel a v duši měl ustavičně obraz Masarykova případu před senátem zemského trestního soudu v Praze dne 23. května 1906. Masaryka žaloval tehdy státní zástupce pro obsah jeho řeči v Prostějově. Uvedl jednotlivé Masarykovy výroky a doložil, že »všechny tyto věty obsahují zjevné opovržení ka-

tolickým náboženstvím, totiž náboženstvím, jež ve státě průchod má». Masaryk se hájil osobně. Jeho obhájce dr. Bouček, mohl tenkrát užiti místo obrany — jak správně píše Herben — obdivného článku z německého časopisu »Die christliche Welt«, jež napsal duchovní herrnhutské církve dr. W. Schmidt. Článek totiž líčil Masaryka jako náboženského člověka, v Evropě tehdy neobyčejného. A německý spisovatel přá se svých německých čtenářů: »Dovedete si představit, že by Eucken byl pronásledován pro rušení náboženství? V Rakousku bylo by to možné. Zde člověk, který náboženství nemá, bude pokládán za křesťana, pokud se bude podrobovat církvi. Ale mít náboženství, přemýšlet o něm, zastávat se ho, může v Rakousku vésti do žaláře.«

Masaryk, universitní profesor, který prošel těžkými životními boji a měl nejen rozsáhlé vědomosti a bohaté zkušenosti, ale i mimořádnou pohotovost v diskusích a polemikách, dovedl se ubrániti a byl osvobozen. Co však čekalo Trnku, který neměl té vědecké přípravy, logického školení a řečnické obratnosti? Uvažoval a dospěl k přesvědčení, že »mnoho psů, zajícova smrt«. **Rozhodl se proto pro útěk do Ameriky**, aby unikl zatčení, které mělo býti podle jeho důvěrně získaných zpráv provedeno hned po skončení škol. roku 1909/10.

Největší důvěru měl Trnka k svému bratru Tomášovi, s kterým žil vždy v příkladné bratrské lásce. Tomáš imponoval Zikmundovi svou veřejnou činností politickou, ve které stál vždy poctivě na straně pokroku. Mimo to ukázal své zlaté srdce po každé, když se jeho bratr ocitl v tísní. Proto i nyní, před svým útěkem do Ameriky, k němuž potřeboval peněz, hledal Zikmunda pomoci u Tomáše. Napsal mu a Tomáš ochotně přijel. Když seznal podstatu celého případu, navrhol Zikmundovi, aby cdiel raději do Ruska.

Zikmund byl však rozhodnut pro Ameriku a nevzdal se již svého promyšleného plánu. Když dostal peníze, které Tomáš s největším urychlením sehnal, opustil Rakousko. Když byl vydán zatykač na něho, byl už Trnka na cestě do Ameriky.

V Americe se však těžce probíjel. Pracoval nejprve jako dělník na jatkách v Chicagu, později v dřevařské továrně v Texasu a konečně u jednoho zahradníka v Kalifornii. V těžké tělesné práci, daleko od své kolébky a milované české školy, prožíval náš emigrant hořké chvíle. **Nemohl zapomenouti na školu a nevýslovně po ní toužil. Myšlenkami byl ustavičně na Moravě a marně hledal cesty, kterými by se vrátil do vlasti.** Teprve po půl druhém roce přispěly zvláštní okolnosti k uskutečnění jeho tužby.

Pro svůj výrok o falešné demokracii některých amerických činitelů stal se totiž Trnka v Kalifornii nepohodlným cizincem. Řekl jednou na vlastenecké slavnosti, že na jedné straně dělají se velké parády s nadšenými projevy o svobodné Americe a na druhé straně se domorodci nemilosrdně utlačují a vyssávají. Policie, která se o tomto výroku dozvěděla, vedla Trnku v pečlivé evidenci a hledala příležitost, aby ho z Ameriky odstranila.

Příležitost se našla. Začátkem roku 1912 pichl se Trnka — tehdy zahradnický dělník — při řezání keřů, onemocněl otravou krve a při vysokých horečkách v nemocnici blouznil. Nějaké záchvaty opakovaly se u něho i po horečce, a proto byl uznán lékaři za duševně nepřítelného. To bylo s uvedenou již politickou nepohodlností dostatečným důvodem pro americkou policii, aby poslala Trnku nazpět za oceán. Tak se dostal úplně zdarna zase do Evropy. **Dne 11. března 1912 odevzdal ho anglický úředník lodní společnosti starostovi ve Slavíkovících.**

Trnka byl všestranně vyčerpán, vysílen a bylo mu hořko v duši. Nevěděl, jaké budou další jeho osudy. Bylo viděti, že nejen mnoho tělesně pracoval, ale že též vytrpěl velika duševní muka. Hned druhého dne po Trnkově návratu do rodné obce přišel k nim četník Hlouzka, aby ho na základě zatykače odvedl do vazby ke krajskému soudu v Uherském Hradišti. Ze šetrnosti dovolil Zikmundovi, aby šel sám dědinou směrem ke Slavkovu; teprve za vesnicí se sešli a tak nevyvolalo jeho zatčení zbytečného rozruchu v obci.

Obhájcem Trnkovým byl v Uh. Hradišti JUDr. Seifert, který ujistil Trnkovu otce, že synovi ublížiti nedá a že věc zařídí tak, aby se záležitost neprojednávala před porotou, nýbrž před čtyřlenným senátem. Tak se také stalo. Hlavní přelíčení bylo právě v den Trnkových narozenin — 4. května 1912. **Trnka byl osvobozen (§ 2593 tr. ř.) a propuštěn z vazby.**

Maje za sebou dlouhou a bolestnou Kalvarii, vrátil se k rodičům do Slavíkovíc a ucházel se znovu o učitelské místo. Jeho duševní depresi zvyšovala tehdy ještě nedoslýchavost. Teprve důkladnou lékařskou prohlídkou se zjistilo, že příčinou sluchové vady je malinká bavlanka, hluboko do ucha zatlačená. Po jejím odstranění byl sluch opět v pořádku.

Na učitelské místo čekal Trnka hodně dlouho. Chtěl po přání rodičů zůstat na Vyškovsku, aby byl blízko domova. Báliť se rodiče po mnoha trapných zkušenostech o svého syna a chtěli, aby přišel do kulturnějšího prostředí, neboť věděli, že v Li-decku i v Cíchově byl vyprovokován k některým nešťastným výrokům jen zatemělostí lidu, který nedovedl rozeznávat čistých náboženských citů od falešného a bezduchého formalismu.

Inspektor sliboval, ale Trnka nemohl se místa dočkat. Konečně se ho ujal poslanec Vacula,

tehdejší člen zemské školní rady, a teprve na jeho zakročení byl Trnka ustanoven učitelem v Otinčích; po pěti měsících odešel do Ježkovic, jež byly jeho posledním působištěm.

Zikmund se nyní veřejnosti vyhýbal a žil jen své škole a svým žákům. Děti mu odplácely lásku láskou.

O prázdninách r. 1914 byl Trnka doma u svých drahých a pomáhal rodičům při polních pracích. Když ve Slavíkově zazněl buben, kterým ohlašoval obecní strážník všeobecnou mobilisaci, byl Zikmund zaměstnán čištěním obilí na mlátě. Hned třetího dne narukoval jako náhradní záložník ke 14. zeměbranceckému pluku do Brna a koncem září odjížděl se svým plukem na východní frontu.

Před odjezdem na bojiště přicházel častěji z blízkého Brna do Slavíkovic a v rozhovorech se svými sourozenci a přáteli prozrazoval, že mnoho přemýšlí o osudu našeho národa a že je si vědom toho, že **světová válka rozhodne o naší české budoucnosti.**

Na ruské frontě prožíval Trnka a neobyčejná duševní muka. Všechno se v něm vzpíralo, když pomyslel, že na druhé straně jsou vojáci slovanského národa a že má střílet do nich, a to pro zájem státu, který šel vždy proti nám a byl by nás nejraději sprovodil se světa. Chtěl přeběhnouti na druhou stranu, aby mohl zbraň obrátiti proti odvěkým vrhům svého národa, nepodařilo se mu to však. Přemýšlel nyní, jak rozřešiti spor svého vlastního svědomí s nedobrovolnou vojenskou povinností. A když jednou náhodou vyslechl rozhovor německých důstojníků o tom, jak se zalíbením střílejí zezadu do těch českých pr..., byl ihned rozhodnut: **odhodil zbraň, strhl s sebou celou rotu a utekl.** Usviňova byl však chycen a označen za původce toho, že celá rota se rozběhla. Byl dodán válečnému soudu v Opavě. Při vyšetřování mluvil podplukovník,

který žalobu zastupoval, ustavičně o zastřelení. V Trnkovi uzrála myšlenka spasiti se útekem z vězení, což se mu též podařilo.

Dne 10. listopadu 1914, v noci před vynesením rozsudku, vylámal Trnka podkůvkou od svých botů v drátěné síti okna otvor, který potom rukama zvětšil tak, že jím mohl uprchnouti. Téže noci přenocoval v jedné slezské samotě, kde si též vyprosil civilní šaty. Na panském poli, na půdě jednoho velkostatku se převlékl, vojenské šaty tam uložil, přikryl je několika hroudami, aby je vitr neodnesl, a ulevil si slovy: **»Císařský mundur a velkostatky — to patří k sobě, ať se jen drží spolu, dokud je čert nevezme!«**

Civilní šaty dala mu jedna žena, která měla muže na vojně. Dala mu je proti vůli svého otce, který se tomu bránil z obavy, že převlečený voják může býti chycen a že potom prozradí, kdo mu k přestrojení pomohl. Žena však rázně odbyla otce, že je noc a že ten voják stejně neví, kdo mu šaty dal.

V civilním oděvu postupoval Trnka k své rodné obci, a to jen ve dne. Cestování v noci nepovažoval za dost bezpečné. Spával obyčejně ve dvorech a přes den pokračoval v cestě, vyhýbaje se frekventovanějším silnicím, kde byl všude přísný dozor.

Nejtěžší byl přechod přes řeku Moravu. Každý most byl střežen vojáky. Trnka přišel na polského vojáka, který mu odpíral přechod přes most pro nedostatek potřebných průkazů. Trnka mu přímo řekl, že je též vojákem a že odchází z fronty domů, aby jej pustil. Polák však nechtěl tomu rozuměti a poznamenal, že jeho bratr je též na frontě, a když on tam musí býti, ať je tam Trnka a též. Trnka nyní zaútočil na jeho srdce. Pověděl: **»Však nevíš, zdali tvůj bratr též někde neprosí právě některého strážce mostu, aby ho pustil...«** To pomohlo a Trnka překonal tak neváznější překážku na

cestě k domovu. Dne 15. listopadu 1914 o 3. hod. v noci dospěl k otcovskému domu.

Příchod Zikmunda v byl velkým překvapením pro rodiče i sourozence. Nemohli pochopiti, co se stalo, a zděsili se, když jim Zikmund vyprávěl, jak útekem z opavského vězení zachránil se před smrtí zastřelením. Všem se však drala z prsou bolestná otázka, co bude dále, co chce Zikmund v tak vážné a vojenskými orgány ovládané době dělati doma. Ale náš desertér mluvil o nejbližší budoucnosti velmi optimisticky. V krátké době přitáhnou prý Rusové až na Moravu a on se prostě mezi ně — jako mezi své bratry — zamíchá a bude potom bojovati s nimi proti Rakousku za českou svobodu a samostatnost.

Bratru Tomášovi řekl, že se již jedná o nás, že Rusko bojuje vlastně za naši samostatnost, že se kreslí nová mapa Evropy, které by se rád dočkal. Z toho důvodu nemůže prý bojovati proti Rusku.

Udělal tedy Zikmundovi ma půdě úkryt ve slámě. Nejdříve si však Zikmund zatopil v bytě, zahřál vodu, důkladně se vykoupal a potom se odstěhoval na půdu. Do své skrýše vzal si učebnici ruštiny, která patřila jeho bratru Tomášovi, aby se pilně učil ruské řeči.

Z tajného svého úkrytu vycházel jenom večer a zdržoval se na dvoře. Nejčastěji hovořival s bratrem Tomášem, kterému odhalil úplně svou protirakouskou duši, věřící v konečný úspěch naší dávné tužby po svobodě a trpící nevýslovně tím, že někteří čeští inteligenti zapomínají na velké své povinnosti k národu a nic nepodnikají v jeho prospěch. Netajil se míněním, že český národ je postaven světovou válkou před velmi přísnou zkoušku, kterou nesmí prohrát. Česká inteligence musí prý účinně zasáhnouti do vývoje poměrů, ne však zbaběle ustupovat, krčit se a dokonce ukazovati Rakousku loyální tvář. Samo nic nepřijde. Proti Ra-

kousku musí se vésti vydatný odboj všemi možnými cestami. Bez boje a bez obětí nedosáhneme ničeho. A někdo musí začít.

Z Trnkových poznámek je zjevné, že byl si plně vědom toho, že on sám zahajuje domácí odboj. Ještě zjevnější to bylo, když otec naléhal na syna, aby se raději vrátil a odpykal si přiměřený trest, který snad nebude tak veliký. Syn prohlásil, že do rakouského munduru ho už nikdo nikde a za žádných okolností nedostane. Raději prý se dá zastřelíti nežli by vzal znovu do rukou rakouskou zbraň.

Přesvědčení o vítězství české věci ve světové válce zračilo se ve všech jeho projevech.

Na námitku, že rodiče mohou býti krutě trestáni za to, že svého syna tajně přechovávali ve svém domě, ujistil Zikmunda otce, že svých rodičů neprozradí, dostane-li se snad přece do rukou rakouských katanů. Zemře sám a nic na nikoho neřekne. Slovu svému také čestně dostál. Když se octl konečně opět před rakouskou justicí, odpovídal na otázku, kde se skrýval, mužně: »Nepovím!« A aby zahladil podezření, že byl ukrýván v otcovském domě, psal ve svém posledním dopise před popravou: »Byl jsem tajně doma, když jsem z Opatovic bez dovolení utekl... Byl jsem doma, Bože, ve svém rodném domě v noci na 14. listopad a od Vás neviděn...« Věděl, že dopis budou čísti nejdříve soudcové válečného soudu, a proto i tímto dopisem chtěl zajistiti rodičům klid a pokoj od vyšetřujících orgánů.

V tom byl vzácný rys Trnkovy povahy, jakýsi mravní heroismus, který vidíme také na př. u gen. Štefánika. Trnka v životě velmi mnoho vytrpěl, své utrpení však dovedl skrývati, nikdy se o ně s nikým nedělil, prožívaje je vždy úplně sám. Nerad mluvil o svých bolestech, o svém neštěstí, o těžkých úderech životních. Řekl-li svého času Štefánik, že nikdo nikdy se nedozví, co

všechno pro svůj národ vykonal, můžeme říci smle o Trnkovi, že **nikdo nikdy se nedozví, co všechno tento věrný syn české matky v životě vytrpěl.**

Na odchod z otcovského domu nebylo u něho s počátku ani pomyšlení. Potom se však situace podstatně změnila. Rusové nepostupovali, ba byli donuceni k ústupu. Mimo to věrný ochránce Trnků v, Tomáš, byl brzy odveden. Zikmund se tehdy rozhodl, že odejde z domova a že na vhodném místě překročí frontu, aby se dostal do Ruska. Měl naději, že se mu to podaří.

Dne 30. listopadu 1914 byly vykonány přípravy k jeho odchodu. Zikmund se převlékl do čistého prádla a dal si přinést své černé šaty, což zvláště bratra Tomáše velmi překvapilo. Vystrojil se prý jak na pohřeb. Tomáš ho přemlouval, aby nebral černých šatů, které jsou hodně nápadné, ale on neposlechl. Ani se neholil, ač byl už za tak dlouhou dobu velmi zarostlý. Vzal si zelený zimník, plácatou čepici, hodinky (které si přivezl z Ameriky), mapu ruského bojiště, ruskou učebnici, nějaké peníze a revolver s 25 ostrými náboji, který mu opatřil Tomáš na obranu před každým, kdo by ho chtěl zatknouti. Aby nebyl nikým ze známých spatřen, rozhodl se Zikmund, že nastoupí do vlaku teprve v Luleči, kde ho lidé neznají.

Tomáš se nabídl Zikmundovi, že jej provodí. V 9 hodin večer vydali se na cestu. Byla to poslední společná cesta dvou upřímně se milujících bratrů, cesta velmi smutná. Obešli Rousínov a státní silnicí dostali se k Tučapům, kde Zikmund požádal Tomáše, ať se vrátí, aby nebyl v obci nikým poznán. Rozloučili se tedy velmi dojemně, rozloučili se v tento poslední listopadový den naposledy — navždy! Zikmund požádal zřejmě dojat svého bratra, aby se na něho naposled dobře podíval a aby si jej dobře zapamatoval. Tato slova Tomáše vnitřně zlomila. Byl si

vědom, že mu bratr dává najevo, že ho už nikdy neuvidí, ačkoliv doma ještě stále doufal, že se mu podaří dostat se do Ruska. Vřelá bratrská láska pobádala Tomáše, aby objal drahého bratra a nepustil ho již vůbec do světa. Nebylo však pomoci — museli se rozloučiti. Nikdy prý nebyly oči Zikmundovy tak smutné, jako toho večera. Hluboké pohnutí a proud slzí udušil slova rozloučení... Ještě jednou ohlédl se Tomáš za Zikmundem a celou cestou domů pak plakal...

Zikmund dojel vlakem z Luleče jenom do Lipníka. Dále tehdy vlaky nejezdily. Jeho další cesta zůstane asi navždy zastřena rouskou tajemství. Nevíme, kudy a jak šel, víme jen, že na Těšínsku byl zatčen a postaven hned před válečný soud ve Vadvicích.

Ten zavedl s Trnkou přelíčení, jehož průběh byl velmi rychlý. Trnka a byl obžalován jako zběh, byl nařčen z vyzvědačství ve prospěch Ruska a obviněn, že odepřel vykonávaní vojenskou povinnost. Nařčení z vyzvědačství důrazně odmítl, k ostatnímu se však hrdě přiznal a tím soudu jeho práci velmi ulehčil. **Trnka prohlásil, že jako uvědomělý a poctivý český člověk nemůže, nesmí a nechce sloužit těm, kteří šlapou nejsvětější práva českého národa.** Soudu bylo jasno, že má před sebou **zjevného odbojníka a zapřísáhlého odpůrce Rakouska.** Vynesl proto nad ním dne 10. prosince 1914 rozsudek smrti oběšením, který mu byl však jako vojínovi změněn v trest zastřelením.

Po vynesení rozsudku byl odsouzený odveden znovu do vězení, aby se připravil na smrt. Trnka věnoval poslední okamžiky svého strastiplného života vzpomínkám na své nejdražší ve Slavíkovících, zejména na svou matku. Na ně myslil, s nimi se v duchu loučil a napsal jim ještě poslední dojemný dopis.

Uvědomil si především zákon neznitelnosti hmoty a energie, zákon věčného života a psal: »Odejdou tam, odkud není návratu. Ale přece; z jara budou kořinky trav a jiných rostlin táhnouti můj popel rozpuštěný ve vodě vzhůru, a tak přijdu zpět k životu v rostlině a odtud dostanu se do žaludku, pak do mléka a s mlékem mě budou pít děti i dospělí. Budu žít, ano, budu zpět proměněn v žítí. Moje smrt potrvá krátko, abych se pak zpět proměnil v život, jemuž říkáme prostě život věčný, v nějž věřím.«

Zatoužil však též po životě v srdcích svých nejdražších a proto pokračoval: »Odpusťte mi, milí, pokud já Vás zarmoutil. Doufám, že si mne často připomenete po dobré stránce a že na mne nezapomenete nikdy. Tak jako já na Vás myslím do posledního dechnutí, tak, prosím, mne držte ve vzpomínkách.«

Do svých posledních vzpomínek zahrnul přírozeně též svou milovanou vlast i svou rodnou obec. Píše: »Pozdravuji naposled svou Moravu, svou českou vlast, svou rodnou ves; pozdravuji Vás, drazí rodiče, bratře, sestry, všechny dobré známé ve vesnici a vůbec všechny známé.«

Nejlépe však projevil své zlaté srdce v zakončení dopisu, kde se ukázal dobrým dítětem své drahé matky. Poměr k matce je jistě spolehlivým měřítkem duševní ušlechtilosti a citové vřelosti každého člověka. Proto Trnka i v poslední chvíli před pravou byl duší u své matičky ve Slavíkovicích a zanechal jí tato vřelá slova:

»Poslední vzpomínka až do posledního dechnutí, ta nejposlednější, platí Vám, mace vše drahá maminko. Na Vás myslím nejméně. Vy jste jako strážný anděl provázela mne a pečovala o mne až do mé téměř smrti a Vy mne svou láskou vedete až do hrobu a stelejte mně jej lehce, v něm budu

dřímát na Vás vzpomínaje, je-li tak možné. S Bohem, na shledanou po smrti.«

Jak krásné to rozloučení se životem i s bytostí nejdražší a nejobětavější...

O 4. hodině odpoledne byl vykonán rozsudek. Střílelo se na vzdálenost čtyř kroků. V jednom okamžiku dvě rány do hlavy a dvě do srdce — a Zikmund Trnka vypustil svou českou duši...

V mladém věku ztratil svůj život, ztratil jej podobně jako celá řada jiných domácích i zahraničních revolucionářů ve službě vznešené myšlenky za svobodu a samostatnost našeho národa. Nadšení jedinci obětovali své životy, aby mohl žít národ celý.

Se Slavomírem Kratochvílem a Josefem Kotkem tvoří Trnka první trojici hrdinů našeho domácího odboje, kteří svou lásku a věrnost k ideálu svobody českého národa zaplatili smrtí mučednickou.

Tělo Trnkovo bylo pochováno na poli u vadovických kasáren. Jeho hrob nebyl přirozeně jako místo potupy nijak označen a byl brzy srovnán se zemí.

Brzy nato dostal starosta slavíkovický prostřednictvím c. k. hejtmanství úřední oznámení o Trnkově popravě, které mělo být veřejně pro výstrahu vyvěšeno v obci. Starosta, dobrý vlastenec, vyhověl. Vyvěsil oznámení, ale — ve svém bytě. Budiž to zdůrazněno k jeho cti!

Válka zuřila stále zběsileji a na Trnku se skoro úplně zapomnělo. Když však po našem vítězném 28. říjnu 1918 jasněji a jasněji se poznávalo, že naše národní svoboda a státní samostatnost je výslednicí ohromného počtu drobných složek a že je vlastně dílem dokonalé harmonie a společného úsilí našeho zahraničního i domácího odboje, vidělo se, že do pevných základů naší demokratické republiky vložili cenný stavební kámen i takoví Trnkové,

kterí se stali také spolubudovateli našeho nového státu.

A když se v r. 1933 sešli v Příboře po 25 letech Trnkovi spolužáci, překvapil je kolega Ladislav Uhlíř bohatými a zajímavými zprávami o Trnkových osudech. Jeho zásluhou začala se věnovati památce Trnkově větší pozornost. Uhlíř sám dal také podnět k pátrání po Trnkově hrobu a k důstojnému uctění Trnkovy památky v jeho rodné obci.

Ve Slavíkovících vzal si pak za úkol trvalé uctění památky slavíkovského rodáka a příkladného národního učitele Zikmunda Trnky tamější řídící učitel František Florian, jehož poctivé úsilí bylo korunováno skvělým způsobem: naše sokolstvo, naši legionáři, naše učitelstvo a s nimi celý československý národ sklánějí se dnes hluboce před zářivou památkou Trnkovou a odhalují jeho pamětní desku ve Slavíkovících. Památník osvobození Praze dal již souhlas k tomu, aby tělesné pozůstatky Trnkovy, budou-li nalezeny, byly exhumovány a pietně pohřbeny v mausoleu na hřbitově v Cecově u Zborova.

Neznáme dosud přesné místa, kde Trnka odpocívá. Cítíme však, jako by z věčného ticha, vycházel jeho z Trnkova hrobu, tajemný hlas k nám mluvil: »Nic na světě zadarmo! Nic bez práce a obětí! Ve všech dobách a na všech místech světa tekla krev nejvznešenějších srdcí a umíraly drahocenné životy, aby mohla žít **PRAVDA, LÁSKA**, a aby mohli žít národové, jejichž synové dovedli z lásky k pravdě umírat. **Stěsť svobody a samostatnosti československé bylo též velmi těžce vykoupeno, a proto zavazuje nás žijící, abychom tak smýšleli, cítili, žili a pracovali, aby naše československá demokracie, československá svoboda a československá samostatnost trvala věčně.**«

